

مطالعه تحلیلی اثربخشی برنامه فرزندپروری مثبت تریپل- پی بر مهارت‌های روان‌شناختی مادران دارای کودکان با اختلالات روان‌شناختی: مطالعه مروری نظام‌مند

علی اکبر ارجمندنیا^{۱*}، شیرین مجاور^۲، متیو سندرز^۳، الینا موروسکا^۴

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی مطالعه تحلیلی اثربخشی آموزش فرزندپروری مثبت بر مهارت‌های روان‌شناختی مادران دارای کودکان با اختلالات روان‌شناختی انجام شد. روش پژوهش حاضر، از نوع نظام‌مند بود. بدین منظور کلیدواژه‌های مربوطه در پایگاه داده‌های معتبر داخلی پرتال علوم انسانی، مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی، پایگاه مجلات تخصصی نورمگز، بانک اطلاعات نشریات کشور، گوگل اسکالر جستجو شد و از میان ۳۵ مقاله موجود در ارتباط با کلیدواژه‌های وارد شده در پایگاه‌های مختلف، ۱۰ مقاله کاملاً مرتبط وارد پژوهش شدند. یافته‌ها تأییدکننده آن هستند که بیشترین پژوهش‌های مربوط از نوع آزمایشی در طی سال‌های ۱۳۸۶ تا ۱۴۰۳ به شیوه گروهی انجام شده است و بیشترین ابزارهای مورد استفاده، مقیاس رابطه والد- کودک بود؛ بیشترین متغیر روان‌شناختی مورد بررسی، متغیر رابطه والد- کودک بود؛ نحوه ارائه آموزش فرزندپروری مثبت در تمامی پژوهش‌ها به شیوه گروهی و در شهر تهران انجام شده؛ تعداد جلسات در بیشترین پژوهش‌ها، ۸ جلسه به مدت ۲ ساعت و انواعی از برنامه‌های درمانی فرزندپروری مثبت بود. بر اساس پژوهش انجام شده نتیجه می‌گیریم که برنامه فرزند پروری مثبت چهار هدف مشخص افزایش دانش و مهارت، آموزش مهارت حل مسئله، گسترش تفریح و ایمنی و افزایش کارایی رفتاری، هوشی، زبانی، عاطفی و اجتماعی را دنبال می‌کند که نقش و اهمیت بسزایی در تربیت فرزندان دارد.

واژه‌های کلیدی: برنامه فرزندپروری مثبت، تریپل - پی، مهارت‌های روان‌شناختی، والدین دارای کودکان با اختلالات روان‌شناختی.

تاریخ پذیرش: ۲۰ بهمن ۱۴۰۳

تاریخ بازنگری: ۱۶ دی ۱۴۰۳

تاریخ دریافت: ۲ آبان ۱۴۰۳

۱. نویسنده مسئول: استاد گروه روان‌شناسی و آموزش کودکان استثنایی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران. ایمیل: Arjmandnia@ut.ac.ir

۲. دکترای تخصصی روانشناسی و آموزش کودکان استثنایی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

۳. استاد، گروه روان‌شناسی، مرکز حمایت از والدین و خانواده، دانشکده روانشناسی، دانشگاه کوئینزلند، بریزبن، QLD، استرالیا

۴. استاد، گروه روان‌شناسی، مرکز حمایت از والدین و خانواده، دانشکده روانشناسی، دانشگاه کوئینزلند، بریزبن، QLD، استرالیا

مقدمه

خانواده شبکه‌ای از الگوهای ارتباطی است و دوران کودکی مرحله مهمی از زندگی است که نقش کلیدی در شکل‌گیری شخصیت دارد. اغلب ناسازگاری‌ها و اختلالات رفتاری در نوجوانی و بزرگسالی ریشه در احساسات سرکوب شده و مشکلات رفتاری در دوران کودکی و راهنمایی ناکافی در روند رشد و تکامل دارند. در دهه‌های گذشته توجه ویژه‌ای به رشد عاطفی و اجتماعی کودکان شده است (گیمپل، پکاک و هولند^۱، ۲۰۱۷). بیش‌ترین پژوهش‌ها بر روی رابطه کودک و مادر و تأثیر آن بر بروز مسائل رفتاری و اختلالات روان‌شناختی در دوران کودکی متمرکز بوده است. در دهه‌های اخیر، روان‌شناسان بر رابطه بین کودک و مراقبان تأکید کرده‌اند. زیرا بر این عقیده هستند که تعامل و صمیمیت والدین، پایه‌ای برای رشد شناختی و عاطفی کودکان است و خطر ابتلا به اختلال‌های روان‌شناختی را کاهش می‌دهد (زوبریک^۲ و همکاران، ۲۰۰۵). از این‌رو، فقدان یک رابطه مثبت گرم با والدین، دلبستگی ناامن، شیوه‌های انضباطی خشن، انعطاف‌ناپذیری، ناسازگاری، نظارت ناکافی و درگیری با کودکان عوامل خاصی هستند که خطر ابتلای کودکان و نوجوانان به مشکلات رفتاری و عاطفی عمده از جمله سوء مصرف مواد، رفتار ضد اجتماعی و جرایم را افزایش می‌دهند (سندرز^۳ و همکاران، ۲۰۰۳). از سویی، در دنیای امروز، فشارهای اجتماعی، مالی و فناوری منجر به افزایش میزان تعارض‌های خانوادگی شده است. در نتیجه، به دلیل این تعارض‌ها، خانواده‌ها با استرس بی‌سابقه‌ای مواجه شده‌اند که منجر به اختلال در ارتباطات دوسویه، فاصله عاطفی و مشکلات رفتاری در کودکان و افزایش میزان طلاق، جدایی از خانواده و فرسودگی والدین شده است. بنابراین، برنامه‌های فرزندپروری به عنوان ابزاری ضروری برای مقابله با این مسائل با تجهیز والدین به راهبردهای مورد نیاز برای مدیریت استرس خانواده و حفظ تعادل بین انواعی از مسئولیت‌ها در موقعیت‌های مختلف اجتماعی طراحی شده‌اند (پروستتس و همکاران^۴، ۲۰۱۹). بارلو و کورن^۵ (۲۰۱۸) در یک پژوهش مروری سیستماتیک در زمینه اثربخشی برنامه‌های فرزندپروری به این نتیجه رسیدند که برنامه‌های مداخله‌ای والدینی نه تنها می‌تواند سلامت روانی والدین را افزایش دهد، بلکه به طور مؤثر موجب ارتقای سازگاری عاطفی و رفتاری کودکان مبتلا به اختلال سلوک، اختلال بیش‌فعالی/نارسایی توجه و سایر مشکلات رفتاری - عاطفی می‌شود (جولستد^۶ و همکاران، ۲۰۱۸). در واقع، مداخلات مبتنی بر آموزش فرزندپروری با هدف پیشگیری از رفتارهای مشکل‌ساز کودکان، افزایش رضایت و توانایی والدین در فرزندپروری و تقویت رابط والد - کودک انجام می‌شود (لی، پنگ و لی^۷، ۲۰۲۱). در نتیجه، نقش حیاتی برنامه‌های مداخله والدین در کاهش و پیشگیری از مشکلات کودکان تأیید شده است. زیرا به والدین کمک می‌کند تا با بهبود شناخت خود به عنوان والد و تنظیم عاطفی و رفتاری فرزندپروری گامی در جهت کاهش اختلالات درونی‌سازی شده و برونی‌سازی شده فرزندان‌شان بردارند (الطافیم^۸ و همکاران، ۲۰۲۱).

از سویی، با توجه به کثرت و تنوع مشکلاتی که کودکان در حوزه‌های مختلف با آن مواجه هستند، رویکردهای درمانی مختلفی در این زمینه ارائه شده است که در این میان، آموزش فرزندپروری مثبت به دلیل ویژگی‌های منحصر به فرد خود بر سایر روش‌ها برتری دارد. در این درمان، برنامه اصلاح رفتار برای کودکان در محیط طبیعی خانه توسط والدین به عنوان افرادی که بیشترین تعامل را با کودکان دارند، اعمال می‌شود (بارلو^۹ و همکاران، ۲۰۱۰). در این راستا، هدف فرزندپروری مثبت بهبود مهارت‌های والدینی و تعامل با فرزندان‌شان است. در نتیجه، این برنامه باعث افزایش و بهبود خودکنترلی، خودکارآمدی، بهزیستی و تعامل والد و کودک می‌شود (سندرز و همکاران، ۲۰۱۴). برنامه فرزندپروری مثبت یک مداخله خانواده‌محور است که

1. Gimpel, Peacock & Holland
2. Zubrick et al.
3. Sanders et al.
4. Procentese, Gatti & Di Napoli
5. Barlow & Coren
6. Jolstedt et al.
7. Li, Peng, & Li
8. Altafim, McCoy & Linhares
9. Barlow et al.

بر اساس اصول یادگیری اجتماعی طراحی شده است و به عنوان یک مداخله قوی برای کمک به کودکان دارای مشکلات رفتاری شناخته می‌شود و دارای پنج سطح مداخله است که توسط سندرز، مارکی - دادس، تولی و بور^۱ (۲۰۰۰) در مرکز حمایت از والدین و خانواده مدرسه توسعه داده شده است. این برنامه برای کودکان از لحظه تولد تا ۱۶ ساله در معرض مشکلات روان-شناختی یا کودکانی که درجه‌های متفاوتی از مشکلات روان‌شناختی را دارند، با هدف بهبود دانش، مهارت و خودکارآمدی والدین در فرزندپروری و ترویج محیط‌های ایمن و کم‌تعارض برای کودکان طراحی شده است.

اثربخشی فرزندپروری مثبت در بسیاری از مطالعات مبتنی بر شواهد نشان داده شده است. یافته‌های رانی و کر^۲ (۲۰۱۹) نشان داد که برنامه فرزندپروری مثبت، مداخله‌ای مؤثر برای کاهش چالش‌های رفتاری در کودکان و بهبود روابط والدین، سبک فرزندپروری و خودکارآمدی والدین است. به طور مشابه، برنامه فرزندپروری مثبت موجب کاهش مشکلات رفتاری کودکان و افزایش اعتماد به نفس در والدین در فرزندپروری می‌شود (گرف، اسپتینج، اسمیت، ولف و تاکاویو^۳، ۲۰۰۸؛ نقل از زید، آلتنی و باتانیه^۴، ۲۰۲۴). ولفندن، کالام، دراکی و کرگ^۵ (۲۰۲۲) گزارش کردند که برنامه فرزندپروری مثبت به طور قابل توجهی بر عملکرد خانواده و سلامت روان والدین تأثیر می‌گذارد.

هم‌چنین، پیشینه‌های پژوهشی در ایران، نمایانگر اثربخشی آموزش فرزندپروری مثبت در بهبود رابطه والد-کودک (جعفرطباطبایی، رفیعی، ایل بیگی، عطائی کچوئی و پرتوی فر، ۱۳۹۹)، خودکارآمدی (رحیمی، اکرمی و قمرانی، ۱۳۹۴)، افزایش سلامت عمومی و رضایت زناشویی (حاجی بابایی راوندی، تجلی، قنبری پناه و شهریار احمدی، ۱۴۰۱)، کیفیت زندگی خانوادگی (رجبی و شیخی قهفرخی، ۱۴۰۲) در مادران دارای کودکان با اختلالات روان‌شناختی بودند. بنابراین، برنامه فرزندپروری مثبت در ایران انجام شده است و نتایج پژوهش‌ها اثربخشی را نشان داده‌اند. به این نکته بایستی توجه کرد که جمعیت ایران در نیمه پایانی قرن بیستم به طور چشمگیری افزایش یافته است و تا سال ۲۰۱۶ جمعیت ایران حدود ۸۰ میلیون نفر بود و در حال حاضر، جمعیت ایران تا مهر ۱۴۰۳ حدود ۹۱،۵ میلیون نفر است (جمعیت ایران، ۱۴۰۳). علاوه بر این، بسیاری از ایرانیان مسلمان هستند (بریتانیکا^۶، ۲۰۲۴). از نظر والدین مسلمان، قبل از اینکه محتوای برنامه سه‌گانه سندرز مشاهده شود، بایستی به این نکته توجه کرد که زمانی برنامه‌ای مفید و قابل قبول است که متناسب با اعتقادات مذهبی آن‌ها نباشد (ال خانی، نایت و کالم^۷، ۲۰۱۷).

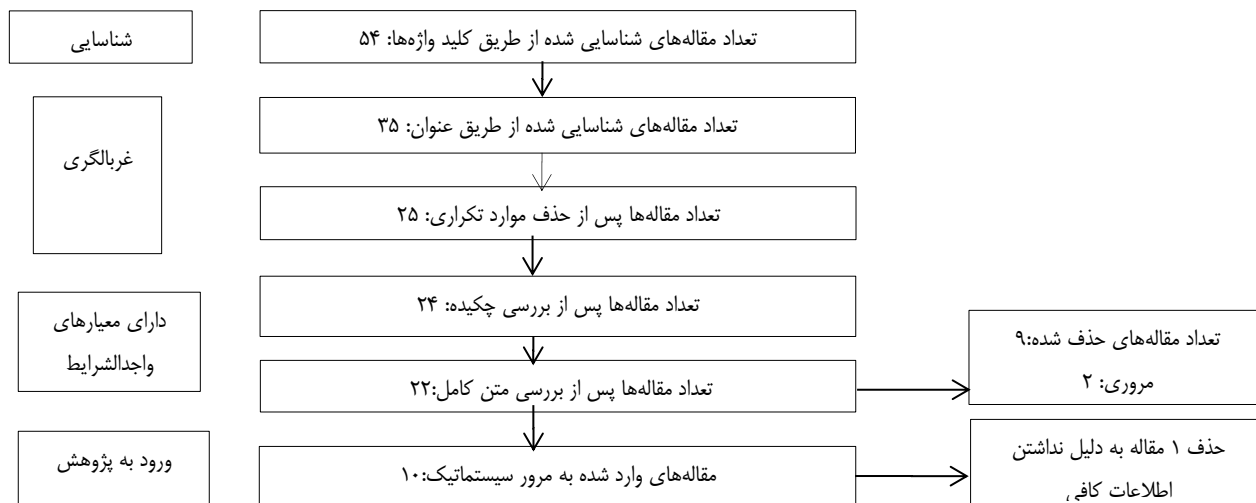
در عین حال، برنامه فرزندپروری مثبت در مقایسه با سایر برنامه‌های فرزندپروری، به طور گسترده در حداقل ۱۶ کشور مختلف (مانند استرالیا، چین، نیوزیلند، ترکیه، ایران و اندونزی) و فرهنگ‌های متنوع اجرا شده است و با بررسی نتایج پژوهشی در این کشورها، نتایج حاکی از اثربخشی برنامه فرزندپروری مثبت بوده است که این اثربخشی نشان‌دهنده سازگاری برنامه فرزندپروری مثبت با تمامی فرهنگ‌های گوناگون است (لی، پنگ و لی، ۲۰۲۱). ضمن این‌که، برنامه فرزندپروری مثبت هیچ‌گونه منافعی با اعتقادات مذهبی ایران ندارد و در ایران نیز مانند سایر کشورهای غربی این برنامه اجرا شده است که اثربخشی این برنامه در ایران نشان داده شده است. به این ترتیب هدف اصلی این پژوهش، ارائه چشم‌انداز علمی از پیشینه‌های صورت گرفته در حوزه آموزش فرزندپروری مثبت بر بهبود مهارت‌های روان‌شناختی والدین دارای کودکان با اختلالات روان‌شناختی در سال‌های ۱۳۸۶-۱۴۰۳ به شیوه‌ی مروری نظام‌مند است. هم‌چنین، با توجه به مبانی نظری و پیشینه‌های پژوهشی داخلی، جای خالی یک بررسی مروری جامع و کامل به منظور مشخص ساختن اثربخشی آموزش فرزندپروری مثبت بر مهارت‌های روان‌شناختی والدین دارای کودکان با اختلالات روان‌شناختی وجود دارد.

1. Sanders, Markie-Dadds, Tully & Bor
2. Ruane & Carr
3. Graaf, Speetjens, Smit, De Wolff & Tavecchio
4. Ziad, Altaany & Bataineh
5. Wolfenden, Calam, Drake & Gregg
6. Britanica
7. El Khani, Knight & Calm

روش

روش پژوهش حاضر از نوع نوع مطالعه مروری نظام‌مند^۱ است که با استفاده از به مرور یافته‌های علمی انجام شده در حوزه اثربخشی آموزش فرزندپروری مثبت بر والدین و کودکان پرداخته شده است. در پژوهش حاضر، به طور جامع مقاله‌های پایگاه‌های اطلاعاتی داخلی مانند پرتال علوم انسانی^۲، مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی^۳، پایگاه مجلات تخصصی نورمگز^۴، بانک اطلاعات نشریات کشور^۵، گوگل اسکالر^۶ از سال‌های ۱۳۸۶ تا ۱۴۰۳ مورد بررسی قرار گرفتند و پایان نامه‌ها، مقالات مروری و آرسیوها از چرخه بررسی حذف شدند. واژه‌های کلیدی برای جستجو در پایگاه‌های اطلاعاتی شامل برنامه آموزش فرزندپروری مثبت، اثربخشی فرزندپروری مثبت، آموزش فرزندپروری مثبت، فرزندپروری مثبت‌گرا، والدگری مثبت و اثربخشی فرزندپروری مثبت در والدین دارای کودکان با مشکلات روان‌شناختی بود. همچنین، ملاک‌های ورود شامل واژه‌های کلیدی مورد جستجو و مقاله‌های اصیلی بودند که به زبان فارسی بعد از سال ۱۳۸۶ در پایگاه‌های معتبر داخلی منتشر شده بودند، در ضمن تمامی مقاله‌ها با استفاده از بیانیه پریزما بررسی شدند. ملاک‌های خروج نیز شامل مقاله‌های فراتحلیل و مروری، عدم امکان دسترسی به متن کامل مقاله‌ها و عدم وجود واژه‌های کلیدی مورد جست و جو بودند.

تمامی مقاله‌ها، بعد از استخراج از پایگاه‌های مورد نظر، با استفاده از کلیدواژه‌های تخصصی مربوط به اثربخشی آموزش فرزندپروری مثبت بر والدین دارای کودکان با مشکلات روان‌شناختی مورد ارزیابی قرار گرفتند. به منظور ارتقای کیفیت بیشتر مقاله‌ها، بعد از حذف مقاله‌های نامرتب با اهداف پژوهش، سؤال‌های پژوهش و انتخاب مقاله‌های اصلی، بار دیگر برای بالا بردن اطمینان از شناسایی و بررسی مقاله‌های موجود، فهرست منابع مقاله‌های انتخاب شده نیز جستجو شد. از میان ۳۵ مقاله موجود در ارتباط با کلیدواژه‌های وارد شده در پایگاه‌های مختلف، ۲۴ مقاله مرتبط با موضوع پژوهش حاضر یافت شد. بعد از حذف مقاله‌هایی که ارتباطی با اهداف پژوهش نداشتند، ۲۲ مقاله کاملاً مرتبط وارد پژوهش شدند و به طور کامل و دقیق مورد مطالعه و بررسی قرار گرفتند. سپس، ۱۰ مقاله انتخاب شد (نمودار ۱). در این مطالعه شاخص کاپا بین دو داور ۰/۸۹ بود. بنابراین، تمامی ۱۰ مطالعه استخراج شده از منظر کیفیت تأیید شدند.

شکل ۱. فرآیند بازبینی و انتخاب مطالعات در پژوهش بر اساس فرمت پریزما (نقل از داوونز و همکاران، ۲۰۲۰)

1. Systematic Review
2. Enasni
3. Sid
4. Noormags
5. Magiran
6. Google Scholar

یافته‌ها

یافته‌های مرتبط با پژوهش‌هایی که معیارهای ورود به این مطالعه را داشتند با دقت مورد بررسی و واکاوی قرار گرفتند. خلاصه محتوای مقاله‌ها (نام نویسندگان، سال انتشار و مکان، عنوان پژوهش، نوع مطالعه، حجم نمونه، ابزار، متغیرهای وابسته، نحوه ارائه مداخله، برنامه آموزشی و نتیجه پژوهش) در جدول ۱ ارائه شده است. که در ادامه به بررسی آن‌ها پرداخته می‌شود.

جدول ۱. مشخصات توصیفی مرور نظام‌مند پژوهش‌های منتخب از مداخله‌های مبتنی بر آموزش فرزندپروری مثبت

ردیف	سال و مکان نویسنده	عنوان پژوهش	نوع مطالعه	حجم نمونه	ابزار	شرکت کنندگان	متغیرهای وابسته	نحوه ارائه	برنامه آموزشی	نتیجه پژوهش
۱	جعفر طباطبایی و همکاران ۱۳۹۹ - تهران	اثربخشی برنامه فرزندپروری مثبت بر رابطه والد- کودک و نشانه‌های اختلال در نوجوانان دارای اختلال سلوک	روش نیمه‌آزمایشی همراه با طرح پیش‌آزمون و پس-آزمون با گروه کنترل	۳۴ مادر دارای فرزند با اختلال سلوک؛ با روش نمونه‌گیری هدفمند	مقیاس رابطه والد-کودک و پرسش‌نامه علائم مرضی کودکان	والدین دارای کودک با اختلال سلوک	رابطه والد-کودک و نشانه‌های اختلال	گروهی (۸ جلسه دو ساعته)	برنامه درمانی سندرز (۱۹۹۹)	نتایج نشان داد که فرزندپروری مثبت اثر معناداری در رابطه والد- فرزند و نشانه‌های اختلال سلوک دارد.
۲	رجیمی، اکرمی و قربانی ۱۳۹۷ - فالورجان	اثربخشی برنامه فرزندپروری مثبت بر خودکارآمدی و سبک والدگری مادران کودکان با اختلالات درونی‌سازی شده و برونی‌سازی شده	شبه‌آزمایشی با پیش‌آزمون، پس‌آزمون و گروه کنترل	۳۰ مادر دارای کودکان با اختلالات درونی‌سازی و برونی‌سازی شده با نمونه‌گیری در دسترس	پرسش‌نامه خودکارآمدی والدگری دومکا (۱۹۹۶)، سبک والدگری با مریند (۱۹۷۳)؛ توانایی‌ها و مشکلات کودکان (۱۹۹۷)	مادران کودکان با اختلالات درونی‌سازی شده و برونی‌سازی شده	خودکارآمدی و سبک والدگری	گروهی (۸ جلسه)	برنامه درمانی سندرز و وولی (۲۰۰۵)	یافته‌ها نشان داد برنامه‌ی فرزندپروری مثبت موجب افزایش خودکارآمدی والدگری و تغییر سبک‌های والدگری مادران کودکان با اختلالات درونی‌سازی و برونی‌سازی شده شود.
۳	طالی، طه‌اسبان و وفائی ۱۳۹۰ - بردسکن (خراسان رضوی)	اثربخشی آموزش برنامه فرزندپروری مثبت بر خوداثرمندی والدینی مادران	روش تمام آزمایشی با استفاده از طرح پیش‌آزمون و پس-آزمون با گروه کنترل	۲۴ مادر دختران ۷ تا ۹ سال؛ با روش تصادفی در دو گروه کنترل و آزمایشی قرار گرفتند	پرسش‌نامه خوداثرمندی والدینی دومکا و همکاران (۱۹۹۶)؛ توانایی‌ها و مشکلات رفتاری کودکان (۱۹۹۷)	مادران دارای کودکان با مشکلات رفتاری		گروهی ۸ هفته، هر هفته یک جلسه، به مدت ۲ ساعت	برنامه درمانی سندرز و همکاران (۲۰۰۳)	یافته‌های حاصل از تحلیل کوواریانس نشان داد که میانگین نمرات در دو گروه، بعد از برنامه آموزش، دارای تفاوت معناداری است.
۴	ترک لادنی و آقایی ۱۴۰۱ - اصفهان	اثربخشی آموزش فرزندپروری مثبت بر تعامل والد-کودک و مشکلات رفتاری کودکان با مشکلات برون‌نمود	طرح نیمه‌آزمایشی همراه با پس‌آزمون و گروه کنترل	۳۰ مادر دارای کودک با مشکلات برون‌نمود با روش نمونه‌گیری در دسترس	پرسش‌نامه رابطه مادر-کودک راس (۱۹۸۸) و سبک‌های والدین (آخنباخ و رسکولار، ۲۰۰۷)	مادران و کودکان دارای مشکلات رفتاری برون‌نمود	خوداثرمندی والدینی مادران	گروهی (۸ جلسه)	برنامه درمانی فرزندپروری مثبت راجرز (۲۰۱۲)	نتایج نشان داد آموزش فرزندپروری مثبت تاثیر معناداری بر افزایش تعامل والد-کودک و کاهش مشکلات رفتاری (مشکلات اجتماعی، نادیده گرفتن قواعد و رفتارهای پرخاشگرانه) کودکان با مشکلات برون‌نمود دارد.
۵	حاجی‌بابایی‌زادنی و همکاران ۱۴۰۱ - تهران	اثربخشی برنامه فرزندپروری مثبت بر سلامت عمومی و سازگاری زناشویی مادران دارای فرزند مبتلا به اختلال نقص توجه/بیش‌فعالی	نوع طرح نیمه-آزمایشی با پیش-آزمون، پس‌آزمون و گروه کنترل	۳۰ مادر با روش نمونه‌گیری هدفمند	مقیاس سلامت عمومی گلدبرگ و هیلر، ۱۹۷۲ و مقیاس سازگاری زناشویی اسپانیر (۱۹۷۶)	مادران دارای فرزند مبتلا به اختلال نقص توجه/بیش‌فعالی	تعامل والد-کودک و مشکلات رفتاری کودکان با مشکلات برون‌نمود	گروهی (۸ جلسه و ۹۰ دقیقه)	برنامه فرزندپروری مثبت سندرز و همکاران (۲۰۰۳)	نتایج نشان داد که برنامه فرزندپروری مثبت باعث بهبود سلامت عمومی و سازگاری زناشویی شده است.

۶	میهنی و کشه، خدیوی و پورسید آقایی ۱۴۰۲ - اسلام شهر	اثربخشی فرزندپروری مثبت گرا بر تعامل والد- فرزند و تکانشگری دانش آموزان با مشکلات رفتاری- هیجانی برونی سازی شده	نوع طرح نیمه- آزمایشی با پیش- آزمون، پس آزمون و گروه کنترل و پیگیری دو ماهه	۳۵ نفر از مادران با روش نمونه- گیری هدفمند انتخاب شدند.	سیاهه رفتاری- هیجانی کودکان و نوجوانان، پرسشنامه تعامل والد- فرزند و پرسشنامه تکانشگری	دانش آموزان با مشکلات رفتاری هیجانی برونی سازی شده و مادران شان	سلامت عمومی و سازگاری و زناشویی (۸ جلسه و ۹۰ دقیقه)	گروهی (۲۰۱۹)	فرزندپروری شان و همکاران	برنامه	تأثیر نشان داد که فرزندپروری مثبت گرا موجب بهبود تعامل والد- فرزند و کاهش تکانشگری دانش آموزان با مشکلات رفتاری- هیجانی برونی سازی شده می شود.
۷	رحیمی و شیخی پورفرمانی ۱۴۰۲ - شهرکرد	تأثیر برنامه آموزش فرزندپروری مثبت بر کاهش مشکلات رفتاری کودکان و افزایش کیفیت زندگی والدین دارای کودک ایتیم	طرح نیمه آزمایشی با پیش آزمون، پس- آزمون و گروه کنترل با پیگیری	۳۰ مادر با روش نمونه گیری در دسترس انتخاب شدند.	چک لیست رفتاری اختیاج (۲۰۰۱)، مقیاس کیفیت زندگی مرکز بیچ پارک و همکاران (۲۰۰۳)	والدین دارای کودکان ایتیم	تعامل والد- فرزند و تکانشگری (۱۰ جلسه و ۹۰ دقیقه)	گروهی (۲۰۱۱)	فرزندپروری مثبت اصغری	برنامه	تأثیر برنامه آموزش فرزندپروری مثبت در کاهش مشکلات رفتاری کودکان و افزایش کیفیت زندگی خانوادگی والدین با کودکان ایتیم مؤثر بوده است.
۸	روشن بین، پوراستعداد و خوشبانی ۱۳۸۶ - تهران	تأثیر آموزش برنامه گروهی فرزندپروری مثبت بر استرس والدگری مادران کودکان ۴ تا ۱۰ ساله با اختلال بیش فعالی/ کمبود توجه	طرح نیمه آزمایشی با پیش آزمون، پس- آزمون و گروه کنترل با پیگیری	۳۰ نفر از مادران با روش نمونه- گیری در دسترس انتخاب شدند.	پرسشنامه تنیدگی والدینی آبدین (۱۹۸۳)	مادران کودکان ۴-۱۰ سال با اختلال بیش- فعالی/ کمبود توجه	گروهی (۶ جلسه و هفتگی و حضوری ۱۲۰ دقیقه)	-	آموزش برنامه گروهی فرزندپروری مثبت بر اساس والدگری مادران کودکان ۴-۱۰ ساله مبتلا به اختلال بیش فعالی/ کمبود توجه اثربخش بوده است.	-	
۹	حاج خدادادی، اعتمادی، عابدی و خزانجری ۱۴۰۰ - اصفهان	اثربخشی آموزش برنامه فرزندپروری مثبت بر والدگری مؤثر و کیفیت رابطه- فرزند در مادران دارای نوجوانان	نیمه آزمایشی با طرح پیش آزمون، پس آزمون و پیگیری با گروه گواه	۱۶ نفر از مادران نوجوانان پسر با روش نمونه- گیری تصادفی ساده انتخاب شدند	پرسشنامه والدگری آلاباما (۱۹۹۱)، کیفیت روابط والد- فرزند و فاین و همکاران (۱۹۸۳)	مادران دارای دانش آموز پسر ۱۳ تا ۱۵ ساله	مشکلات رفتاری کودکان و کیفیت زندگی خانوادگی	گروهی (۸ جلسه دو ساعته)	فرزندپروری مثبت لازره و همکاران	برنامه	آموزش برنامه فرزندپروری مثبت بر روی رابطه مادر- کودک و سرسختی کودکان دارای اختلال بیش فعالی/ نقص توجه اثربخش است.
۱۰	افغان ارجمند زارع کار و سجادی ۱۴۰۲ - شیراز	اثربخشی آموزش برنامه فرزندپروری مثبت بر روی رابطه مادر- کودک و سرسختی کودکان دارای اختلال بیش فعالی/ نقص توجه	طرح نیمه آزمایشی با پیش آزمون، پس- آزمون و گروه کنترل	۶۳ مادر با کودک دارای بیش فعالی/ کمبود توجه ۱۰-۱۴ سال (۳۰ نفر گروه آزمایش و ۳۳ نفر گروه کنترل)	پرسشنامه علائم کودکان (CSI-4)، گزارش کودک از رفتار والدین (CRPBI-C) و سبک ها و ابعاد فرزندپروری (رابینسون و همکاران، ۲۰۰۱)	مادران دارای اختلال بیش- فعالی/ نقص توجه و این کودکان	استرس والدگری	گروهی	-	برنامه	آموزش برنامه فرزندپروری مثبت بر روی رابطه مادر- کودک و سرسختی کودکان دارای اختلال بیش فعالی/ نقص توجه اثربخش است.

پس از جستجو در پایگاه های اطلاعاتی، ۲۲ مقاله که کلیدواژه های برنامه آموزش فرزندپروری مثبت، اثربخشی فرزندپروری مثبت، آموزش فرزندپروری مثبت، فرزندپروری مثبت گرا، والدگری مثبت، اثربخشی فرزندپروری مثبت در والدین دارای کودکان با مشکلات روان شناختی بودند، استخراج شده و در نهایت با توجه به ملاک های ورود، ۱۰ مقاله منطبق با هدف پژوهش و

ملاک‌ها انتخاب شدند؛ بنابراین، در مطالعه حاضر، با توجه به نتایج جدول ۱ سعی شد در زمینه اثربخشی فرزندپروری مثبت بر مهارت‌های روان‌شناختی والدین دارای کودکان با مشکلات روان‌شناختی به ۱۱ پرسش پاسخ داده شود.

بر اساس پرسش‌های پژوهشی، یافته‌های پژوهشی زیر استخراج شدند:

سال اجرای آموزش فرزندپروری مثبت: یافته‌ها تأییدکننده آن هستند که بیش‌ترین پژوهش‌های مربوط به مداخله آموزش فرزندپروری مثبت در سال ۱۴۰۱ (۲ مورد) و ۱۴۰۳ (۲ مورد) انجام گرفته است.

طرح پژوهش: تمامی پژوهش‌ها از نوع آزمایشی در طی سال‌های ۱۳۸۶ تا ۱۴۰۳ انجام شده‌اند.

نحوه ارائه مداخله: نحوه ارائه آموزش فرزندپروری مثبت در تمامی پژوهش‌ها به شیوه گروهی انجام گرفته است.

ابزارهای مورد استفاده در پژوهش‌ها: بیشترین ابزارهای سنجش مربوط به ارزیابی رابطه مادر - کودک و کمترین ابزار سنجش مربوط به ابزارهای کیفیت زندگی، استرس والدگری، خودکارآمدی والدگری، سبک والدگری، سلامت عمومی، سازگاری زناشویی بود.

حجم نمونه: ۵ پژوهش مذکور در گروهی ۳۰ نفره (۱۵ نفر گروه کنترل و ۱۵ نفر گروه آزمایش) انجام شده است.

انواع متغیرهای روان‌شناختی در مادران: بیشترین متغیر روان‌شناختی در مادران، متغیر رابطه والد-کودک است که در چهار پژوهش انجام گرفته است و یک بار متغیرهایی مانند خودکارآمدی و سبک والدگری، خوداثربخشی والدینی، سلامت عمومی و سازگاری زناشویی، کیفیت زندگی خانوادگی، استرس والدگری در هر یک از پژوهش‌ها بررسی شده‌اند.

گروه روان‌شناختی در مادران: اثربخشی آموزش فرزندپروری مثبت در گروهی از مادران دارای فرزند با مشکلات رفتاری که ۹ پژوهش به انواعی از مشکلات رفتاری و ۱ پژوهش در گروهی از دانش‌آموزان بهنجار اشاره داشتند. این مداخله در روی والدین دارای کودکان با انواعی از مشکلات رفتاری درونی‌سازی و برونی‌سازی انجام گرفته است. یک پژوهش نیز به بررسی اثربخشی آموزش فرزندپروری مثبت در والدین دارای کودک با اختلال یادگیری و پژوهش دیگر به بررسی اثربخشی فرزندپروری مثبت در والدین دارای کودکان مبتلا به اختلال طیف اتیسم پرداخته است

تعداد جلسات: در یک پژوهش تعداد جلسات و ساعت آموزش برنامه فرزندپروری مثبت تعیین نشده است اما در ۶ پژوهش مشخص شده است که آموزش فرزندپروری مثبت در ۸ جلسه اجرا شده است و در مورد میزان ساعت آموزشی بین ۱ و نیم تا ۲ ساعت در متغیر است. با توجه کدگذاری پژوهش‌ها در جدول ۲، اجرای آموزش برنامه فرزندپروری مثبت در هفتمین و هشتمین پژوهش از نظر تعداد جلسات آموزش به ترتیب در ۱۰ جلسه ۹۰ دقیقه‌ای و ۶ جلسه ۱۲۰ دقیقه‌ای تنظیم شده است.

برنامه درمانی آموزش فرزندپروری مثبت: به لحاظ نوع برنامه درمانی آموزش فرزندپروری مثبت، می‌توان به ۲ پژوهش اشاره کرد که به صورت یکسان از برنامه درمانی سندرز و همکاران (۲۰۰۳) استفاده کرده‌اند، اما در ۱ پژوهش، برنامه درمانی قدیمی‌تر مربوط به سندرز (۱۹۹۹) و برنامه جدیدتر مربوط به برنامه درمانی سندرز و وولی (۲۰۰۵) در اجرای مداخله آموزش فرزندپروری مثبت به کار گرفته شده است. علاوه بر این برنامه‌های درمانی، هر یک از برنامه‌های درمانی فرزندپروری مثبت راجرز (۲۰۱۲)، برنامه فرزندپروری شان و همکاران (۲۰۱۹)، برنامه فرزندپروری مثبت اصغری ادن (۲۰۱۱) و برنامه فرزندپروری مثبت لارزهر و همکاران (۲۰۱۶) فقط یکبار در پژوهش‌هایی مورد استفاده قرار گرفته‌اند. همچنین، در یک پژوهش نیز تعیین نشده است که از چه برنامه فرزندپروری مثبت استفاده کرده است.

محل اجرای پژوهش: به لحاظ منطقه جغرافیایی، شهری که بیشترین پژوهش‌ها در این زمینه را به خود اختصاص داده است، شهر تهران است که ۳ پژوهش در این شهر انجام گرفته است.

نتایج اثربخشی: تمامی مطالعات بررسی شده، یعنی ۱۰ مطالعه (۱۰۰ درصد) نشان‌دهنده اثربخشی مثبت و معنادار اثربخشی آموزش فرزندپروری مثبت در گروه مختلفی از مادران و کودکان بود.

بحث و نتیجه گیری

هدف پژوهش حاضر، بررسی مطالعه تحلیلی اثربخشی آموزش فرزندپروری مثبت بر مهارت‌های روان‌شناختی مادران دارای کودکان با اختلالات روان‌شناختی بود. در تبیین نتایج می‌توان این‌گونه بیان کرد که در سال‌های اخیر توجه پژوهشگران به مداخله‌های مبتنی بر آموزش فرزندپروری مثبت در بهبود متغیرهای روان‌شناختی در گروهی از مادران دارای کودکان با اختلالات روان‌شناختی افزایش پیدا کرده است. همچنین، با توجه به پژوهش‌های پیشین، برای کاهش سوگیری، از ابزارهای معتبر استاندارد مبتنی بر مقیاس لیکرت در کنار مصاحبه و مشاهده برای ثبت نتایج پژوهش و طرح‌های گروهی آزمایشی استفاده می‌شود. بنابراین، می‌توان اظهار داشت که به دلیل کاهش سوگیری پژوهش‌های آزمایشی و با توجه به آموزش گروهی فرزندپروری مثبت و ارزیابی گروهی تمامی پژوهش‌ها در قالب طرح آزمایشی انجام گرفته است.

با توجه به نتایج جدول ۱ نحوه ارائه آموزش فرزندپروری مثبت در تمامی پژوهش‌ها به شیوه گروهی انجام گرفته است. در واقع، برنامه فرزندپروری مثبت به صورت چندسطحی و چندکاربردی است و محتوای جلسات درمانی این مداخله برای تمامی والدین در گروه‌های روان‌شناختی مختلف قابل اجرا است. بنابراین، آموزش فرزندپروری مثبت به صورت گروهی اجرا می‌شود و محتوای جلسات به صورت دقیق بر اساس نیازهای هر گروه مختلف روان‌شناختی و نیازهای والدین‌شان تفکیک نشده است. از سوی دیگر، در جدول ۱ مشخص شد که در اکثر پژوهش‌ها، تعداد گروه نمونه ۳۰ نفر در نظر گرفته شده است بر اساس یافته پژوهشی حافظ‌نیا و همکاران (۱۴۰۰) حجم گروه نمونه طرح آزمایشی بین ۱۰ تا ۳۰ نفر است اما با توجه به این‌که اکثر گروه روان‌شناختی پژوهش‌های حاضر، گروه کودکان با مشکلات رفتاری برون‌سازی و درون‌سازی، اختلال بیش‌فعالی / نارسایی توجه است. دسترسی به این گروه‌ها با توجه به این‌که در ایران این کودکان اغلب شناخته نمی‌شوند یا دیر شناسایی می‌شوند و یا به دلیل عدم رضایت والدین مبنی بر شرکت در پژوهش یا ریزش تعداد شرکت‌کنندگان در فرآیند اجرای پژوهش حاضر، تعداد شرکت‌کنندگان در طرح آزمایشی بین ۱۰ تا ۳۰ نفر نرمال است.

با توجه به نتایج مروری پژوهش حاضر، ابزارهای سنجش مربوط به ارزیابی رابطه مادر - کودک است. در توجیه یافته این پژوهش می‌توان اذعان داشت، بر اساس پژوهش زوبریک و همکاران (۲۰۰۵) پایه رشد شناختی و عاطفی کودکان مربوط به رابطه بین کودک و والدین است که مانع مبتلا شدن کودکان به انواعی از مشکلات روان‌شناختی می‌شوند و رابطه مثبت بین کودک و والدین نه تنها موجب رشد دلبستگی ایمن بین کودک و والد می‌شود بلکه آن مانع استرس و انعطاف ناپذیری والدین می‌شود که موجب بهبود کیفیت زندگی والدین، سلامت روان و احساس کفایت و خودکارآمدی در فرزندپروری و احساس رضایتمندی از زندگی زناشویی می‌شود. در کل، به این دلیل است که در اکثر پژوهش‌ها، توجه ویژه‌ای به متغیر رابطه والد-کودک دارند چرا که با بهبودی رابطه والد-کودک، کمتر شاهد بروز مشکلات روان‌شناختی در کودکان خواهیم بود. در این راستا، بیش‌ترین متغیر روان‌شناختی در مادران نیز، متغیر رابطه والد-کودک است. در تبیین نتیجه این پژوهش می‌توان گفت، خانواده یک واحد تعاملی متشکل از اعضای است که به طور متقابل بر رفتارها، احساسات و رفاه یکدیگر تأثیر می‌گذارند. بدین ترتیب، یک رابطه سالم والد - کودک به طور قابل توجهی بر رشد شخصی هر یک از اعضای خانواده و بر عملکرد کلی خانواده تأثیر می‌گذارد و در اکثر پژوهش‌ها، برنامه فرزندپروری مثبت روی مادران دارای کودکان با انواعی از مشکلات روان‌شناختی انجام شده است. در تبیین نتیجه این پژوهش می‌توان گفت، تدوین برنامه فرزندپروری مثبت با توجه به سطوح متفاوت اختلال در عملکرد و رفتار کودکان و نیازهای گوناگون والدین آن‌ها تدوین شده است و تمامی مشکلات فرزندپروری را در نظر گرفته است. بنابراین، با توجه به هدف این برنامه، می‌توان گفت این برنامه در ایران در جمعیت مختلفی از مادران این کودکان به کار گرفته شده است و این برنامه در تمامی پژوهش‌ها، به صورت گروهی اجرا می‌شود و محتوای جلسات اکثر پژوهش‌ها در ۸ جلسه اجرا شده است. در واقع، تمامی پژوهش‌ها در سطح چهارم انجام شده است. سطح چهارم یک مداخله ۸ تا ۱۰ جلسه‌ای است که کودکان هدف در این سطح دارای مشکلات رفتاری شدید هستند. شیوه آموزش به صورت گروهی انجام می‌شود تا

عوامل خطر سازی که موجب بروز مشکلات رفتاری و هیجانی شدید می‌شود، کاهش دهد و عوامل محافظتی را برای کودکان با هدف کاهش بروز مشکلات رفتاری شدید ارائه می‌دهد. از طرفی، با توجه به نتایج جدول ۱، در ایران، پژوهشگران بیشتر به دنبال اجرای برنامه‌های جدیدتر فرزندپروری مثبت هستند که پژوهش‌های زیادی در اجرای مداخله فرزندپروری مثبت به دنبال برنامه‌های بالاتر از ۲۰۰۵ بوده‌اند چرا که یک برنامه درمانی در سال‌های متعددی در گروه‌های مختلفی اجرا می‌شوند و در هر بار اجرا به احتمال زیاد نکته‌هایی که قبلاً در نظر گرفته نشده است یا احتمال اشکال در نحوه اجرا، محتوا و اهداف این مداخله باشد که به مرور زمان تغییر می‌کند. بنابراین، پژوهشگران در ایران ترجیح می‌دهند که برنامه درمانی جدیدتر را اجرا کنند.

علاوه بر نتایج فوق، یافته‌ی جدول مروری به ما نشان می‌دهد که تعداد گروه‌های پرخطر با توجه به مهاجرت‌پذیری بودن و افزایش میزان آسیب‌های اجتماعی در جمعیت‌های مختلف در شهر تهران بیشتر بوده است و احتمالاً دسترسی به خدمات روان-شناختی و ارزیابی مشکلات روان‌شناختی مادران و کودکان با انواعی از مشکلات رفتاری در شهرهای بزرگتر مثل تهران بیشتر از شهرهای دیگر است بنابراین، این برنامه در این شهرها بیشتر انجام گرفته است.

در حالت کلی، این مطالعه بیان می‌کند که برنامه فرزندپروری مثبت بر پنج اصل محیط سالم و جذاب، محیط یادگیری مثبت، نظم و انضباط محکم، انتظارات واقع بینانه و توجه به نقش خود به عنوان والدین تأکید دارد و به دلیل جامعیت اهداف آموزشی در تمامی مطالعات شاهد اثربخشی این برنامه هستیم. که برنامه فرزندپروری مثبت در کشور مسلمان اجرا شده و همه موارد نتیجه مثبت داشته است. این نشان می‌دهد که تربیل پی برای خانواده‌های ایرانی مناسب و مؤثر بوده و هیچ‌گونه تضاد فرهنگی ندارد. این نتیجه با نتایج ال خانی، نایت و کالم (۲۰۱۷) مطابقت دارد. از نظر این پژوهش، مردم فقط برنامه‌هایی را می‌پذیرند که با اعتقاداتشان در تضاد نیست.

از جمله محدودیت‌های مطالعه مروری نظام‌مند حاضر می‌توان به مقاله‌های مروری در زمینه فرزندپروری مثبت، مقایسه این برنامه با سایر برنامه‌های موجود در زمینه فرزندپروری و مقاله‌های همایشی مربوط به پایگاه سیویلیکا و پایان‌نامه‌ها اشاره کرد که با توجه ملاک‌های ورود به این پژوهش از بررسی مروری خارج شدند. بنابراین، در مطالعات مروری نظام‌مند، به ندرت اتفاق می‌افتد که تمامی پژوهش‌های یافت شده، تمامی شاخص‌های لازم را برای گزارش داشته باشند که این مورد می‌تواند از محدودیت‌های اساسی پژوهش حاضر باشد. همچنین، استفاده از نمونه آماری کوچک، استفاده از نمونه‌هایی از نسخه‌های قدیمی برنامه فرزندپروری مثبت و طرح پژوهشی نیمه‌تجربی از محدودیت‌های این پژوهش‌ها است. پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های آتی از روش تحقیق تجربی با نمونه‌های تصادفی، نمونه وسیع‌تر و نسخه‌های جدیدی از برنامه فرزندپروری مثبت استفاده کرده و سپس به صورت کیفی مورد ارزیابی قرار گیرند.

تشکر و قدردانی

بدین وسیله نویسندگان بر خود لازم می‌دانند از تمامی داوران و پژوهشگرانی که مقاله آن‌ها در این مطالعه مورد بررسی قرار گرفت، تشکر و قدردانی کنند.

منابع

- ترک لادانی، س.، و آقابابایی، س. (۱۴۰۱). اثربخشی آموزش فرزندپروری مثبت بر تعامل والد - کودک و مشکلات رفتاری کودکان با مشکلات برون‌نمود. *فصلنامه کودکان استثنایی*، ۲۲ (۳)، ۱۲۳-۱۳۲
- جعفر طباطبائی، س. س.، رفیعی، م.، ایل بیگی، ه.، عطائی کچوئی، ع. س.، و پرتوی‌فر، س. (۱۳۹۹). اثربخشی برنامه فرزندپروری مثبت بر رابطه والد-کودک و نشانه‌های اختلال در نوجوانان دارای اختلال سلوک. *مجله دانشکده پزشکی*، ۶۳ (۶)، ۲۱۰۰-۲۱۰۸.
- حاج خدادادی، د.، اعتمادی، ع.، عابدی، م. ر.، و جزایری، ر. س. (۱۴۰۰). اثربخشی برنامه فرزندپروری مثبت بر والدگری مؤثر و کیفیت رابطه والد - فرزندی در مادران دارای نوجوان. *مجله علوم روان‌شناختی*، ۱ (۹۸)، ۱۸۵-۱۹۸.

حاجی بابایی راوندی، ع.، تجلی، پ.، قنبری پناه، ا.، و شهریار احمدی، م. (۱۴۰۱). اثربخشی برنامه فرزندپروری مثبت بر سلامت عمومی و سازگاری زناشویی مادران دارای فرزند مبتلا به اختلال نقص توجه/بیش‌فعالی. فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی، ۱۳ (۵۱)، ۲۰۷-۲۳۰.

حافظنیا، م. (۱۴۰۰). درآمدی بر روش تحقیق در علوم انسانی (بازبینی کلی با اضافات). تهران: انتشارات سمت.
رجبی، غ.، و شیخی قهفرخی، ی. (۱۴۰۲). تأثیر برنامه آموزش فرزندپروری مثبت بر کاهش مشکلات رفتاری کودکان و افزایش کیفیت زندگی خانوادگی والدین دارای کودکان مبتلا به اختلال طیف اتیسم. فصلنامه مدل‌ها و روش‌های روان‌شناختی، ۱۴ (۵۴)، ۴۳-۶۰.
رحیمی، م.، اکرمی، ن.، و قمرانی، ا. (۱۴۰۰). اثربخشی برنامه فرزندپروری مثبت بر خودکارآمدی و سبک والدگری مادران کودکان با اختلالات درونی‌سازی شده و برونی‌سازی شده. نشریه علمی روانشناسی بالینی و شخصیت، ۱۹ (۱)، ۹۳-۱۰۷.
روشن بین، م.، پورا اعتماد، ح.، و خوشابی، ک. (۱۳۸۶). تأثیر آموزش برنامه گروهی فرزندپروری مثبت بر استرس والدگری مادران کودکان ۴-۱۰ ساله مبتلا به اختلال بیش‌فعالی / کمبود توجه. فصلنامه خانواده‌پژوهی، ۳ (۱۰)، ۵۵۶-۵۷۲.
طالعی، ع.، طهماسیان، ک.، و وفائی، ن. (۱۳۹۰). اثربخشی آموزش برنامه فرزندپروری مثبت بر خوداثرمندی والدینی مادران. فصلنامه خانواده‌پژوهی، ۷ (۳).

مبینی کشه، ف.، جدیدی، م.، و پورسید آقایی، ز. س. (۱۴۰۳). اثربخشی فرزندپروری مثبت‌گرا بر تعامل والد-فرزندی و تکانشگری دانش‌آموزان با مشکلات رفتاری-هیجانی برونی‌سازی شده. مجله پژوهش‌های کاربردی، ۱-۱۹.

- Altafim, E. R. P., McCoy, D. C., & Linhares, M. B. M. (2021). Unpacking the impacts of a universal parenting program on child behavior. *Child Dev*, 92, 626-637.
- Barlow, J., & Coren, E. (2018). The effectiveness of parenting programs: a review of Campbell reviews. *Res. Soc. Work Pract*, 28, 99-102.
- Barlow, J., Smailagic, N., Ferriter, M., Bennett, C., Jones, H., & Barlow, J. (2010). Group-based parent-training programmes for improving emotional and behavioural adjustment in children from birth to three years old. *Cochrane Database of Systematic Reviews*, 3.
- Downs, S., Boddy, L. M., & McGrane, B. (2020). Motor competence assessments for children with intellectual disabilities and/or autism: A systematic review. *BMJ Open Sport & Exercise Medicine*, 6(1), e000902.
- El Khani, A., Knight, M., & Calm, R. (2017). *An exploration into Arab parenting: assessing the cultural acceptability of Triple P as a positive parenting intervention for Arab parents*. Manuscript in preparation.
- Gimpel, G. A., Peacock, G. G., Holland, M. L. (2017). *Emotional and behavioral problems of young children: Effective interventions in the preschool and kindergarten years*. Guilford Press.
- Iran Population (2024). *Worldometer*". www.worldometers.info. Retrieved 21 July 2024.
- Jolstedt, M., Wahlund, T., Lenhard, F., Ljotsson, B., Mataix-Cols, D., Nord, M., Ost, L. G., Hogstrom, J., Serlachius, E., & Vigerland, S. (2018). Efficacy and cost-effectiveness of therapist-guided internet cognitive behavioural therapy for paediatric anxiety disorders: A single-centre, single-blind, randomised controlled trial. *The Lancet Child & Adolescent Health*, 2(11), 792-801.
- Li, N., Peng, J., & Li, Y. (2021). Effects and Moderators of Triple P on the Social, Emotional, and Behavioral Problems of Children: Systematic Review and Meta-Analysis. *Sec. Developmental Psychology*, 12.
- Procentese, F., Gatti, F., & Di Napoli, I. (2019). Families and Social Media Use: The Role of Parents' Perceptions about Social Media Impact on Family Systems in the Relationship between Family Collective Efficacy and Open Communication. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16, 5006.
- Ruane, A., & Alan Carr, A. (2018). Systematic Review and Meta-analysis of Stepping Stones Triple P for Parents of Children with Disabilities. *Meta-Analysis Fam Process*, 58(1), 232-246.
- Sanders, M. R. (2014). Triple P – Positive Parenting Program: A population approach to promoting competent parenting. *Australian e-Journal for the Advancement of Mental Health*, 2(3), 127-43.

- Sanders, M. R., Markie-Dadds, C., Tully, L. A., & Bor, W. (2000). The Triple P-Positive Parenting Program: A comparison of enhanced, standard, and self-directed behavioral family intervention for parents of children with early onset conduct problems. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 68 (4), 624–640.
- Sanders, M. R., Pidgeon, A. M., Gravestock, F., Connors, M. D., Brown, S., & Young, R. W. (2003). *Does parental attributional retraining and anger management enhance the effects of the Triple P-Positive Parenting Program with parents at risk of child maltreatment?*. Behavior Therapy, in press.
- Wolfenden, L., Calam, R., Drake, R. J., & Gregg, L. (2022). The Triple P Positive Parenting Program for Parents With Psychosis: A Case Series With Qualitative Evaluation. *Front Psychiatry*, 22 (13), 791294.
- Ziad, T., Altaany, H. M., & Bataineh, R. R. (2024). Parenting Program and Its Role in Family Reconciliation. *Pakistan Journal of Life and Social Sciences*, 22(2), 18104-18113.
- Zubrick, S. R., Ward, K. A., Silburn, S. R., Lawrence, D., Williams, A. A., Blair, E., & et al. (2005). Prevention of child behavior problems through universal implementation of a group behavioral family intervention. *Prev Sci*, 6(4), 287–304.

A analytical study of The Effectiveness of Positive Parenting Program (Triple-P) on Psychological Skills of Mothers of Children with Psychological Disorders: A Systematic Review

Ali akbar Arjmandnia^{1*}, Shirin Mojaver², Matthew R. Sanders³, Alina Morawska⁴

Abstract

The present study was conducted with the aim of investigating the analytical study of the effectiveness of positive parenting training on the psychological skills of mothers of children with psychological disorders. The present research method was systematic. For this purpose, relevant keywords were searched in the authoritative internal databases of the Humanities Portal, the Scientific Information Center of the Academic Jihad, the Normags Specialized Journals Database, the National Journals Database, and Google Scholar, and out of 35 articles available in relation to the keywords entered in different databases, 10 completely relevant articles were included in the research. The findings confirm that most of the relevant research in 2022 and 2025 was conducted experimentally and in groups and the most commonly used instruments were the Parent-Child Relationship Scale; the most frequently studied psychological variable was the Parent-Child Relationship variable; The method of providing positive parenting education in all studies was conducted in a group setting and in Tehran.; the number of sessions in most studies was 8 sessions for 2 hours and various types of positive parenting treatment programs. Based on the research conducted, we conclude that the positive parenting program pursues four specific goals: increasing knowledge and skills, teaching problem-solving skills, expanding fun and safety, and increasing behavioral, intelligence, linguistic, emotional, and social efficiency, which has a significant role and importance in raising children.

Keywords: Triple- P, Positive Parenting Program, Psychological Skills, Parents of Children with Psychological Disorders

Submission: 23 October 2024

Revised: 5 January 2025

Accepted: 8 February 2025

1. **Corresponding author:** Professor, Department of Psychology and Education of Exceptional Children, Faculty of Psychology and Education, University of Tehran, Tehran, Iran arjmandnia@ut.ac.ir
2. PhD in Psychology and Exceptional Children Education, Faculty of Psychology and Educational Sciences, University of Tehran, Tehran, Iran
3. Professor, School of Psychology, Parenting and Family Support Centre, School of Psychology, The University of Queensland, Brisbane, QLD, Australia
4. Professor, School of Psychology, Parenting and Family Support Centre, School of Psychology, The University of Queensland, Brisbane, QLD, Australia